

מבנים אלגבריים למדעי המחשב 89-214-05

חיים שרגא רוזנר

השלמה לשיעור תרגיל 4

משפט 0.1 תהי G חבורה ציקלית, ותהי H תת-חבורה. אזי H ציקלית.

הוכחה: G ציקלית, ולכן יש לה יוצר g . מתקיים $\langle g \rangle = \{g^i : i \in \mathbb{Z}\} = G$. לכן, כל האיברים ב- G הם מהצורה g^i , ובפרט גם כל איברי H הם מצורה זו. אנו נביט בחזקות החיוביות של g שנמצאות ב- H .

מקרה I: יש חזקות חיוביות של g שנמצאות ב- H . נביט בחזקה הטבעית המינימלית של g שמחזירה איבר ב- H . נסמן אותה

$$s = \min \{i \in \mathbb{N} : g^i \in H\}$$

אנו רוצים לטעון כי $H = \langle g^s \rangle$, על ידי הכלה דו-כיוונית.

• ($\supseteq$) ברור שמתקיים $g^s \in H$, מהגדרת H . כעת, מכיוון ש- H סגורה לפעולה, גם כל החזקות של g^s שייכות ל- H , ולכן $H \supseteq \langle g^s \rangle$.

• ($\subseteq$) נניח $g^k \in H$. לפי משפט החילוק יש q, r שלמים יחידים כך $k = qs + r$. כאשר $0 \leq r < s$. כל החזקות של g^s נמצאות ב- H , ובפרט גם החזקה g^{-qs} . אם כן, $g^{qs} \in H$. אז גם ההופכי שלו, $g^{-qs} \in H$. נכפיל אותו ב- g^k , ונקבל

$$g^k \cdot g^{-qs} = g^{qs+r} \cdot g^{-qs} = g^{qs+r-qs} = g^r \in H$$

מצאנו כאן ש- $g^r \in H$. כעת, אם $0 < r < s$ אז זו סתירה להגדרה של s כמינימלי. לכן $r = 0$. מצאנו כאן שכל איבר ב- H הוא מהצורה g^{qs} עבור q שלם, ולכן $H \subseteq \langle g^s \rangle$.

אם כן, הראנו הכלה דו-כיוונית, וכתוצאה מכך הראנו שויון. מצאנו ש- H היא החבורה הציקלית הנוצרת על ידי g^s .

מקרה II: אין חזקות חיוביות של g ב- H . לפיכך גם אין חזקות שליליות של g ב- H , כי אם a איבר בחבורה א.ס.ס. a^{-1} איבר בה. אם כן החזקה היחידה של g שנמצאת ב- H היא החזקה השלמה שאיננה חיובית ולא שלילית, דהיינו $g^0 = e$. אם כן, $H = \{e\} = \langle e \rangle$. מצאנו כאן כי במקרה זה, החבורה H היא טריוויאלית, ולכן היא ציקלית.

■

תרגיל נניח $a \mid b$ וגם $a \mid a$. מה אנחנו יודעים על a ועל b ?

פתרון לפי הגדרת **מחלק** קיימים מספרים שלמים c, d כך ש-

$$ac = b \quad bd = a$$

נציב את הנוסחאות זו בזו, ונקבל

$$acd = a \quad bdc = b$$

לאחר צמצום מקבלים $cd = 1$. כעת, c ו- d שלמים, ולכן יש לנו שני פתרונות בלבד:

$$\begin{aligned} c = d = 1 \\ c = d = -1 \end{aligned}$$

לפיכך, מתקיים אחד היחסים הבאים בין a ל- b : $a = b$ או $a = -b$.

הערה 0.2 לפיכך, אם $a \mid b$ **לא ניתן** להסיק ש- $a = b$, אלא אם נתון ששניהם חיוביים או ששניהם שליליים.